

hans Betragtning vilde det være vilkaarligt og et Brud paa den bestaaende Ret, om han i det Tilfælde, som han beskrev, sagde Nei. Dette kan jeg ikke erkjende. Naar der er givet Ministeren Bemyndigelse til at meddele Bevilling i et vist givet Tilfælde, saa er det ikke noget Brud paa den bestaaende Ret, at han i visse Tilfælde negter at give denne Bevilling; thi dersom det er et Brud paa den bestaaende Ret, saa var det ikke længer nogen Bevillings sag, hvorom der var Tale. Den bestaaende Ret er, at han, naar han finder det rigtigt, kan give Bevilling paa de Vilkaar, som han finder forsvarlige, men den, der ansøger, kan ikke træde op og fordrø Bevillingen som en Ret, saa at det altsaa ikke kan siges at være noget Brud paa den bestaaende Ret, naar Ministeren negter at give Bevillingen. Selv om det, som den ærede Minister sagde, kan bevises, at Ministeriet i flere Aar har ment, at burde give Bevilling i visse bestemte Tilfælde, kan det dog ikke derfor blive en bestaaende Ret; paa ingen Maade. Den ærede Minister sagde ogsaa, at han vilde tage Hensyn til, at Fæstereens Søn, naar han gik glip af Gaarden, fik en Godtgjørelse. Sa, jeg tvivler ikke om, at den ærede Minister vilde søge at staffe ham en saadan Godtgjørelse, men hvorfra skal den komme? Skal den Vedkommende gaa til Rettergang for at tiltvinge sig den, eller skal han gaa op paa Godskontoret for at faae den og saa blive afvist, eller vil Ministeren sørge for, at den Godtgjørelse, som han skal have, bliver sendt ham fra Ministeriets Kontor med Posten, saa at han kan være vis paa, at han faar den? Jeg indrømmer, at et af de Spørgsmaal, som jeg gjorde den ærede Minister, ikke ligger for. og at Ministeren derfor var i sin fuldstændig gode Ret, naar han ikke besvarede det; men jeg vil dog henstille til den høitærede Minister, om han ikke tror, at det vilde være hensigtsmæssigt at opfylde den Begjæring, der laa i mit Spørgsmaal, saa at det kunde vise sig, om det er mig, der har Uret i min Paastand, eller om Ministeren har Ret i, at det er meget lidt Fæstetjord, der er gaaet bort til Jorddrotterne og ikke over til Bondestanden. Kan den ærede Minister ikke gaa tilbage til 1835, saa kan han dog lade Undersøgelsen begynde fra et saadant Tidspunkt, hvor det ligger endnu mere klart for, hvormeget af den fæstetpligtige Jord der er gaaet bort fra Bondestandens Brug enten derved, at det er gaaet over til Selveie i Bondestanden, eller derved, at det er gaaet over til Jorddrotternes frie Anvendelse og Brug. Jeg tror, at det da vil vise sig, at det er en ganske overordentlig stor Del af den fæstetpligtige Jord, som er gaaet den forkerte Veie. Det vilde være et stort Bidrag til Dplysningen af det Spørgsmaals Stilling i Fremtiden, som staar paa Dagsordenen, og som vil vedblive fremdeles at staa paa Dagsordenen, naar det ikke bliver løst, om den høitærede Minister vilde anstille

en saadan Undersøgelse, hvorunder naturligtvis ogsaa maa indbefattes alle disse Englobder, Rørve-moser og Stovparter, som efterhaanden hvert Aar spadsere bort fra Bondestanden. Jeg kan saaledes slutte med at sige, at, medens jeg ikke i Et og Alt kan tiltræde den høitærede Ministers Udtalelser, saa har det dog været mig en stor Glæde, at han har kunnet svare, at han endnu ikke har givet en saadan Bevilling, og at han efter at være bleven oplyst om, at denne Ansøgning snart vil blive efterfulgt af mange andre, nærmere vil overveie Sagen, inden han over sig altsaa langt ud paa denne Gatis.

Indenrigsministeren: Jeg beider den ærede Forespørger undskyldte, at jeg før glemte at sige ham, at jeg skal være meget villig til at lade denne Undersøgelse anstille. Jeg tør imidlertid ikke paastaa, at det vil være mig muligt at gaa til 1835, men derimod tror jeg at turde indestaa for, at jeg i ethvert Fald vil kunne gaa til 1861; jeg skal gaa videre, dersom jeg kan, men derpaa er jeg ikke i Stand til at svare i dette Dieblif. Det ærede Medlem vil erindre, at jeg i sin Tid ikke vægrede mig ved at staffe Dplysninger tilstede om Tilstanden paa Fæstegodserne, og at de Aaret efter forelaa trykte for Thinget, og ligesaa lidt som jeg dengang vægrede mig ved at staffe Dplysning, ligesaa lidt skal jeg vægre mig derved nu, men som sagt jeg tør ikke sige, hvor langt eller hvor kort jeg vil kunne gaa tilbage. Det være mig tilladt at bemærke overfor den ærede Forespørger og navnlig overfor den Skilbring, som han gav af Fæsteforholdene omtrent ved Aaret 1850, idet han sagde, at der var hele „Nader“ af Godseiere, som skulde tiltales. (S. A. Hansen: Jeg sagde ikke „hele Nader“, men „en hel Række“). Sa, det er nu det Samme; det var altsaa ikke Een, men Mange, men jeg tror forresten, at det ærede Medlem sagde „Nader“. (S. A. Hansen: Jeg nævnte Tallet mellem 20 og 30). Sa, jeg holder mig da til disse Tal og til, at der den Gang var saa Mange, som der var Spørgsmaal om at sætte under Tiltale. Der har imidlertid ikke været en Eneste i al den Tid, hvori jeg har havt den Ære at være Indenrigsminister, skjøndt jeg tilstaar, at der har været Spørgsmaal, som jeg kunde have ønsket at faae gjort til Gjenstand for Afgjørelse ved Domstolene, men jeg har ikke kunnet finde en eneste Kontravention, som jeg kunde betegne som stiftet til at gjøre til Gjenstand for justitiel Forsøgning. Det vil altsaa ses, at Tilstanden paa ingen Maade er saaledes, at man for Tiden har nogen som helst Grund til Beklagelse i den Retning hverken over vedkommende Godseiere eller over den Kontrol, der føres med dem. Spød nu dette Spørgsmaal om Jorddrotter og Godseiere angaar, da er det ganske sikkert rigtigt, at Loven og Lovene tidligere havde en fuldkommen god Grund til at kalde dem Jorddrotter og til at lade Spørgs-